

THEMA-DAG

De plafondschilderingen

van het

Goetheanum



Hans Stolp

september 2018

Het Goetheanum

Op een heuvel in Dornach, niet ver van Basel, staat een machtig en imposant gebouw, een tempel. Van verre zie je het gebouw oprijzen, je ziet hoe het de omgeving domineert. Van de vele mysteriën en grootse inzichten die je in dit gebouw kunt vinden, zie je van buiten niets. Wel kun je, als je je concentreert, de Michaëlische kracht voelen die het uitstraalt.

Als je eenmaal binnen bent, valt allereerst het strakke beton op, maar hier fraai en sierlijk bewerkt als was het houtsnijwerk. Ook de trappen vallen meteen op: indrukwekkend en groots doen ze denken aan tempels van honderden jaren her. Als vanzelf doemen beelden op van de tempel in Efeze waar de ingewijden eeuwenlang de mensheid inspireerden en geestelijk leiding gaven.

Nergens ter wereld werd dit nieuwe bouw materiaal, het beton, zo speels en zo creatief verwerkt als in dit bijzondere gebouw dat nu bijna honderd jaar oud is. Om de schatten te ontdekken die het herbergt, moet je op zoek gaan. Zo kun je in een zaal hoog boven de aarde het ruim negen meter hoge beeld zien dat Rudolf Steiner samen met Edith Maryon uit hout gesneden heeft en dat de Mensheidsrepresentant wordt genoemd. Het is alsof dit beeld de bezoeker een vraag stelt die hij zich bewust moet maken om een dieper inzicht in zichzelf te krijgen.

Maar vooral de grote zaal bergt vele geheimen: in de gekleurde glasvensters, in de betonnen pilaren en in het veelkleurige beschilderde plafond. Mystiek is het licht dat de bezoeker omhult: het raakt en verheft zijn ziel. Vol verbazing kijkt hij rond: overal waar zijn oog blijft rusten, schijnt de zaal zijn geheimen uit te willen spreken. Ze dagen de bezoeker uit, alsof ze zeggen willen: wie de moed en het geduld heeft zich bewust te maken wat wij je zeggen willen, zal als een ander mens deze zaal verlaten. Die zal ervaren dat een mens ook nu, net als in de tempels uit de voorchristelijke tijd, aangeraakt en omgevormd kan worden door de energieën die deze zaal tot een heilige ruimte maken en die inwerken op zijn ziel.

Maar er is een groot verschil tussen toen en nu: toen werkten de heilige energieën als vanzelf op ons in. Nu, in onze tijd, kunnen ze pas werkzaam worden als wij eerst de vele beelden in deze zaal hebben leren doorgronden. Gebruik daarom je denkvermogen, verwonder je en laat je omvormen tot een nieuw en ander mens, een wetende.

De Plafondschilderingen van het Goetheanum

Motto: *In het Goetheanum hebben de scheppende engelen hun openbaring en de uitdrukking van hun wezen gevonden. (Prokofieff)*

INLEIDING

1. Het eerste Goetheanum

Het Goetheanum staat op een heuvel in Dornach, zo'n 10 kilometer van Bazel (in Zwitserland). Naar zijn eigenlijke wezen is het Goetheanum een Michaëltempel. Het indrukwekkende betonnen gebouw is opgetrokken uit vormen die gebeeldhouwd lijken. Het werd gebouwd tussen 1925 en 1928, maar daarna ging de bouw steeds weer verder als er geld beschikbaar was.

Het gebouw werd genoemd naar Johann Wolfgang von Goethe, een Duitse schrijver, filosoof, wetenschapper en staatsman die in 1832 in Weimar overleed. Hij was een belangrijke inspirator van Rudolf Steiner.

Het huidige gebouw is het tweede Goetheanum: het eerste Goetheanum brandde af op 31 december 1922. Dat werd tussen 1913 en 1920 opgetrokken in hout. Gedurende de Eerste Wereldoorlog werkten Fransen, Duitsers en andere vrijwilligers (van andere nationaliteiten) gebroederlijk samen aan de opbouw van deze tempel, terwijl een paar kilometer verder hun broeders elkaar in de Elzas naar het leven stonden. Dit beeld laat zien dat de inzichten die Rudolf Steiner de mensen schonk, in staat waren diepe kloven tussen mensen en volken te overbruggen.

Het eerste Goetheanum kende twee koepels die beide beschilderd waren volgens de aanwijzingen en krijttekeningen van Rudolf Steiner. Van de schilderingen op het plafond van de kleine koepel zijn kleurenfoto's bewaard gebleven, van de grote koepel alleen zwart wit afbeeldingen. Het gebouw was – net als het latere, tweede Goetheanum - een 'totaalkunstwerk'. Zo waren architectuur, schilderkunst, beeldhouwkunst en de kunst van het houtsnijden belangrijke elementen bij de bouw. Ook was er in het gebouw zelf een

toneel dat gebruikt werd voor het opvoeren van mysteriedrama's en euritmie voorstellingen.

Zowel het eerste, als het tweede Goetheanum wil de hemel en de aarde, de geest en de materie met elkaar verbinden. Is het tweede gebouw een Michaëltempel, het eerste was een Rozenkruisertempel.

2. De plafondschilderingen in het eerste Goetheanum

Op het plafond van de kleine koepel waren zeven afbeeldingen aangebracht - ofwel zeven thema's of motieven; op het plafond van de grote koepel twaalf afbeeldingen. Deze schilderingen verbeeldden de ontwikkeling van de Aarde, en wel vanaf het moment van de schepping van de aarde en de mens. De Elohim (hoge engelenwezens) waren het, zoals de Bijbel dat in Genesis vertelt, die de schepping voltrokken. Het eerste motief laat hun werkzaamheid zien.

In de volgende schilderingen werden (onder andere) de grote tijdperken van de Aarde uitgebeeld: Lemurië, Atlantis en de na-Atlantische cultuurperioden. Centraal in deze beeldenrijkdom stond de schildering van de Christus en hoe Hij ons leerde op aarde het evenwicht te bewaren tussen Lucifer en Ahriman. Ook kregen we te zien wat de gevolgen van dit geschenk voor de toekomstige ontwikkeling van de Aarde en de mensheid zouden zijn.

In totaal veertien kunstenaars werkten mee aan de schilderingen: zij werden in 1914 door Rudolf Steiner zelf daarvoor gevraagd. Rudolf Steiner gaf elk van hen een of twee motieven om die te schilderen. Daarvoor moesten ze hun eigen stijl (bijvoorbeeld Jugendstil of Expressionisme) loslaten en op zoek gaan naar de nieuwe stijl die Rudolf Steiner hen schonk: vormen die uit de kleuren zelf leken te ontstaan.

De kunstenaars kwamen uit verschillende landen en werelddelen. Rudolf Steiner gaf hen de opdracht om alle schilderingen tot één harmonisch geheel te maken. Daarom gingen er jaren van oefenen en voorbereiding aan het beschilderen van de plafonds vooraf: eerst werd op papier geoefend, daarna op een model van 1/10^e grootte, en pas daarna werden de schilderingen op ware grootte op het plafond zelf aangebracht.

Baron Arild Rosenkrantz, een van de schilders, schilderde de Christusfiguur. Toen hij klaar was, moest hij snel terug naar Engeland, waar hij toen woonde. Pas in die tijd kreeg de (door Rudolf Steiner) uit hout gesneden Mensheidsrepresentant steeds meer vorm. Dit houten beeld zou in de toekomst precies onder de schildering van Arild Rosenkrantz komen te staan. Maar toen werd duidelijk dat er tussen het houten beeld en de schildering nogal grote verschillen bestonden. Daarop vroegen de overige schilders aan Rudolf Steiner of hij niet zelf de afbeelding van Arild Rosenkrantz wilde overschilderen. Na lang aandringen gaf Rudolf Steiner toe. Aan Rosenkrantz werd daarvoor toestemming gevraagd. Zijn antwoord luidde *dat hij zich geen groter geluk kon wensen dan wanneer Dr. Steiner zelf zijn motief zou overschilderen*. Anderhalf jaar (1918/1919) heeft Rudolf Steiner vanaf dat moment aan de schildering gewerkt, tussen al zijn andere werk door.

Het Eerste Goetheanum brandde op 31 december 1922 af als gevolg van een aanslag: het maakt iets duidelijk van de heftige weerstanden en tegenwerking waarmee Rudolf Steiner – die immers de grote ingewijde van de moderne tijd is - zijn leven lang te maken had.

3. Het Tweede Goetheanum

In 1924 maakte Rudolf Steiner een model voor het Tweede Goetheanum. Dit gebouw moest met beton worden opgetrokken. Enerzijds vanwege de brandveiligheid, maar ook omdat beton de mogelijkheid biedt voor een vrije, sculpturale vormgeving. (De huidige afkeer van beton hangt vooral samen met de fantasieloze manier waarop dit bouw materiaal in de 20^e eeuw gebruikt werd.)

De bouw zelf duurde van 1925 (het jaar waarin Rudolf Steiner stierf) tot 1928. Maar de grondsteen zaal was pas klaar in 1952, en de grote zaal in 1956. Steeds werd er zoveel gebouwd als er geld (uit giften) voorhanden was. Het blijft een wonder dat een dergelijke indrukwekkende en grootse bouw mogelijk was ten tijde van de grote economische crisis en de opkomst van het nationaalsocialisme in Duitsland.

De grote zaal werd jarenlang gebruikt in ruwe vorm: met betonnen wanden en een betonnen plafond zonder enige versiering. Pas

in de dertiger jaren van de vorige eeuw werden de glasvensters aangebracht, in de vijftiger jaren werd er een orgel ingebouwd, en tussen 1996 en 1998 werd er een nieuw plafond aangebracht. Vanwege de akoestiek kwam dit nieuwe plafond zo'n drie meter onder het betonnen dak te hangen. Het bestond uit een stalen netwerk dat vervolgens van een gipslaag werd voorzien.

Daarna werden op dit nieuwe plafond tussen september en december 1997 door zeven kunstenaars de schilderijen aangebracht. Welke schilderijen waren dat? De motieven en afbeeldingen die vroeger in het Eerste Goetheanum de koepel van de grote zaal hadden gesierd. Deze afbeeldingen moesten nieuw gecreëerd worden: er waren geen kleurenfoto's beschikbaar van het Eerste Goetheanum (alleen de krijttekeningen van Rudolf Steiner), het formaat van dit plafond was heel anders, en er waren nu natuurverven ofwel plantenverven beschikbaar. De zeven schilders hebben zich jarenlang op deze opdracht voorbereid: ze hebben eerst de tekeningen van Rudolf Steiner bestudeerd, deze 'verinnerlijkt', hun werkmethode aangepast aan elkaar én aan deze opdracht, en geoefend om op grote vlakken te werken.

DE TWAALF PLAFONDSCHILDERINGEN

1. De Schepping

Boven de hoofdingang (westzijde, tegenover toneel) vinden we het eerste Thema: *de Schepping*. Onder op de schildering zien we de aarde afgebeeld. Daarboven zien we *de Elohim* (de scheppende Engelen, ook wel de Machten of de Geesten van de Vorm genoemd). Zij worden meteen in het begin van het scheppingsverhaal in de Bijbel genoemd. In Genesis 1 staat letterlijk: *In den beginne schiepen Elohim de hemel en de aarde*.

De vlammenaura van de Elohim opent zich naar beneden toe en werkt op de aarde in. Daarbij komen vanuit hun handen scheppende energieën die naar de aarde toe stralen en de mens scheppen. De Elohim staan bij hun scheppende werk iets van hun eigen wezen af en druppelen dat als kiem van de ik-kracht in de mensenlichamen op aarde in.

Op aarde zien we (in zwart) de oervormen van de mensen. Ook boven de aarde zien we een paar van die vormen: dat zijn de oerbeelden die eerst in de geestelijke wereld gevormd moeten worden voordat hun evenbeeld op aarde kan ontstaan. We zien dus een dubbele scheppingsdaad: de oervormen in de geestelijke wereld én de schepping van de mens op aarde zelf. De zwarte kleur van de menselijke oervormen symboliseert dat het scheppingsproces tot een einde gekomen is.

Aan de beide zijanten van de schildering zien we engelen die met hun handen scheppende energieën uit de kosmos ontvangen en die naar de aarde leiden. Zo ontstaat niet alleen het licht op aarde, maar ontstaan ook de planten, de bomen en zelfs een roos in het midden. De Elohim zijn - zo te zien - krachtige, strenge wezens, de engelen hebben daarentegen iets beweeglijks en dynamisch.

2. Het Oog en het Oor ontstaan

In twee holtes zien we in elk van beide een blauw oog en een rood oor. Bij het oog zien we vier rode engelen die hun blauwe energieën naar het oor toe stralen, bij het oor zien we zeven blauwe engelen die hun rode energieën naar het oog toe stralen. De twee zintuigen werken dus nauw samen. En dankzij deze zintuigen wordt het voor de mens mogelijk zich van de aarde bewust te worden en hier actief werkzaam te worden.

Het oog is – zo lijkt het - ontstaan uit een hersencel die zo ver mogelijk naar buiten is gekeerd, het oor ontstaat – zo lijkt het – uit een huidblaasje dat zich zo ver mogelijk naar binnen (in het schedelbot) heeft teruggetrokken. Het oog neemt dan ook vooral de buitenkant van alle dingen en wezens waar, het oor hoort de innerlijkheid van de dingen. Denk aan een keramiekvaas met een barst: soms zie je die barst met het blote oog niet, maar hoor je die wel als je zacht tegen de vaas aan tikt

Het oog wordt tot aanzijn geroepen door het licht, het oor door de klanken op aarde. Zo zien we hoe het geschenk van de zintuigen het mogelijk maakt dat de mens zich hier op aarde geleidelijk tot een individu zal ontwikkelen.

3. Het Paradijs en de verleiding door Lucifer

Boven in de driehoek zien we Jahwe, een van de Elohim: door hem stroomt de kracht van alle zeven Elohim heen. Hij kijkt met een strenge, maar ook toelaten blik toe. We zien onder hem Adam en Eva in het groene Paradijs. In het midden staat een boom, waaruit Lucifer (de duivel) opstijgt. Hij geeft aan Eva een appel; zij neemt deze aan – tegen het gebod van God in - en geeft hem door aan Adam. Dit moment is het allereerste begin van het zelfbewustzijn van de mens. Dit zelfbewustzijn is noodzakelijk voor de ontwikkeling van het ik. Tegelijk raakt de mens door deze ontwikkeling de directe verbinding met de geestelijke wereld kwijt.

Achter Adam en achter Eva zien we een laaiend vuur: het vuur van het zelfbewustzijn. We zien hoe engelen dit vuur voeden en onderhouden. Zo blijkt de zondeval van Adam en Eva een beslissend moment in de evolutie te zijn, waarbij de mens enerzijds het geschenk van (het allereerste) zelfbewustzijn ontvangt, maar tegelijk een ontwikkeling tegemoet gaat waarbij de verbinding met de geestelijke wereld verloren gaat. Maar het is deze ontwikkeling die de mens het geschenk van de vrijheid zal brengen.

4. Lemurië

De schepping en de zondeval van de mens vond plaats in Lemurië, het derde grote Tijdperk van de aarde. Onder op de schildering zien we de aarde. Een groene brei ligt op de aarde, waarin plantenvormen zwemmen, zoals zeewier in het water van de zee. Ook zien we vijf sauriërs. Rechts op de groene brei een dinosauriër met een lange hals, links daarvan een tyrannosauriër en links van het midden een sauriër die omhoog zwemt. Schuin daarboven zien we een sauriër op de rode berg, en tenslotte boven in de lucht een sauriër die danst op het uiteinde van een bliksemstraal.

Boven dit alles zien we hoe scheppende engelen hun krachtige energiestralen naar de aarde zenden. Boven de twee groene bergen zien we een mensengezicht. Voor elk gezicht zien we een mens die probeert rechtop te gaan staan: in Lemurië ontvingen de mensen de impuls waardoor zij rechtop leerden staan en rechtop te lopen.

Heel het scheppingsproces wordt – zo maakt ook deze schildering

duidelijk - geleid door de engelen. Het is geen automatisch proces dat begint met een oerknal, maar het is het werk van de scheppende engelen. Elke stap vooruit in onze ontwikkeling hebben wij als mensen dan ook aan de engelen te danken.

5. Atlantis

Atlantis is bekend door de zondvloed, ofwel de ondergang van dit continent door de gigantische wateroverstromingen. Op deze schildering wordt onze aandacht echter op een andere ontwikkeling gericht.

Onder op de schildering zien we de aarde: vaster als die in Lemurië, met bergen en een dal. Boven zien we de scheppende engelen. Links vinden we drie uithollingen. In die uithollingen zien we een adelaar, een stier en een leeuw. Ze versmelten bijna met de omringende kleuren. De adelaar verbeeldt de lucht en het licht, de stier het voedsel dat de aarde ons schenkt en de leeuw de warmte waarvan we leven. We vinden deze drie ook terug in het Bijbelboek *De Openbaring van Johannes*. Rechts zien we in een uitholling een mens die zich opricht. Met name naar deze vier gaan de scheppende krachten van de engelen uit.

Deze vier hebben ook nog een andere betekenis. Dat wordt verduidelijkt door de drie groepen van drie mensengezichten die we bij de engelen vinden: zij wachten op een komende incarnatie. Maar dat ze in drie groepen zijn verdeeld, laat zien dat in Atlantis de ene groepsziel uiteen begint te vallen in verschillende groepen. En wel in vier verschillende groepen, die ieder geleid worden door een van de vier mysterietempels in Atlantis.

De vier verschillende groepen die op Atlantis ontstonden kunnen we nog altijd terugvinden in de vier temperamenten van de mens: de *melancholische* mens (met een zekere neerslachtigheid), de *sanguinische* (of energieke) mens, de *cholische* (of vurige) mens en de *flegmatische* (of rustige en kalme) mens.

Deze ontwikkeling is een belangrijke, noodzakelijke stap in de ontwikkeling die de mens van een groepswezen tot een individu met een ik zal omvormen.

6. De Indische mens

De Oud-Indische cultuurperiode is de eerste van de zeven cultuurperioden die na de ondergang van Atlantis elkaar afwisselen en die samen het na-Atlantische Tijdperk vormen. Deze cultuurperiode duurde ongeveer van 7000 v. Chr tot 5000 v. Chr.

Op de schildering zien we de Indische mens. Zijn gezicht is niet intellectueel, wel krachtig, waakzaam en sterk. Boven zijn gezicht zien we zeven kleine hoofden: de zeven wijze leraren, ook wel de Rishi's genoemd. De zeven leraren zijn elk verbonden met een ster – en dus met de wijsheid van de sterren. Zo was de Indische mens diep verbonden met de geestelijke wereld.

We zien onder op de schildering slechts een klein beetje aarde: de Indische mens zag de aarde als een illusie en richtte zich nog volledig op de geestelijke wereld.

7. De Perzische mens

De Oud-Perzische cultuurperiode duurde van ongeveer 5000 v. Chr. tot 2907 v. Chr.

Op de schildering zien we – links van het midden – het gezicht van de Perzische mens.

Rond zijn achterhoofd zien we de kleuren geel en oranje die aangeven hoezeer de Perzische mens nog verbonden is met de geestelijke wereld.

Rechts van zijn gezicht zien we hoe de schildering diagonaal in tweeën is verdeeld. In het midden zien we een wijze koning: Zarathoestra. Hij schenkt de Perzische mens zijn leringen in de vorm van stralen. Zijn rechterhand houdt hij vermanend geheven. Hij geeft zijn mensen het inzicht dat de mens hier op aarde met twee geestelijke machten te maken krijgt: met Ahoeramazda, de god van het licht, en Ahriman, de god van het donker.

Onder rechts zien we Ahriman en de zijnen. Hoe meer de mens zich naar de aardse wereld toewendt, hoe sterker de inwerking van die beide krachten (van licht en donker) voelbaar zal worden.

8. De Egyptische mens

De Oud-Egyptische cultuurperiode duurde van 2907 v. Chr. tot 747 v. Chr. We zien op de schildering het gezicht van de Egyptische mens. We zien ook hoe een slangachtig rood wezen zich met hem verbindt. Wat symboliseert dit wezen? Het geschenk van de gewaarwordingsziel die de mens in deze tijd van de engelen ontvangt. Deze stelt de mens in staat steen, plant, dier en mens als objecten buiten zichzelf waar te nemen. Daardoor wordt de Egyptische mens zich bewust van zijn omgeving.

Wat de Egyptische mens (onder andere) waarneemt, zien we rechts afgebeeld: een sfinx, een piramide, een mummie en Ahrimanische wezens. Nu komt de vraag bij de Egyptische mens op: wie ben ik als mens eigenlijk? Deze vraag wordt gesymboliseerd door de sfinx die de mens een raadsel opgeeft. De piramide symboliseert de inwijdingsweg die de Egyptische mens helpt verbonden te blijven met de geestelijke wereld, ook al is hij meer en verder dan zijn voorouders afgedaald op aarde. De mummie helpt hem zich van zichzelf bewust te blijven na zijn dood als hij weer terugkeert naar de geestelijke wereld, en na zijn dood niet op te gaan in de geestelijke wereldzee. De Egyptische mens heeft het grootste deel van zijn helderziende vermogens verloren. Daarom moet hij de geestelijke wereld – en hoe zij werkt – ontdekken in de wijze waarop deze zich openbaart op aarde. Zo ontstonden de wetenschappen.

Het zwarte haar van de Egyptische mens laat zien hoezeer zijn kruinchakra de verbinding met de geestelijke wereld verloren heeft: hij leeft meer op aarde dan in de geestelijke wereld.

9. De Griekse mens

De Grieks-Romeinse cultuurperiode duurde van 747 v. Chr. tot 1413 na Chr.

We zien op deze schildering tweemaal een mens: rechts in het dal waar hij wordt aangevallen door een griffioen, en links op een berg waar hij de griffioen in de afgrond stort. Rechts symboliseert het begin van deze cultuurperiode en links het einde: eerst dan heeft de mens de kracht (= het denken) verworven om de griffioen of de sfinx te overwinnen.

In deze periode verwerft de mens zich de verstandsziel, ofwel de denkkraft. Daarom is hij nu in staat het raadsel van de sfinx op te lossen: *'s morgens loopt hij op vier benen, 's middags op twee en 's avonds op drie*. Het antwoord is: de mens. Dat de mens tot dit inzicht komt laat zien dat de mens nu een zelfbewust wezen is geworden dat denkend tot handelen komt.

Veelzeggend in deze schildering is dat we nu voor het eerst niet alleen het hoofd van de mens zien, maar zijn hele gestalte: hij is op aarde aangekomen.

10. Gods toorn en Gods weemoed

Op deze schildering vallen vooral de twee ogen op aan de bovenkant die ons aankijken. Het toenemende donker tussen de ogen wijst op concentratie en spanning. Het is God zelf die ons aankijkt. Onderaan zien we de handen van God die als het ware de schildering dragen – en daarmee de mens en de aarde. De groene aarde is geschonden door Ahriman. Aan de bovenkant van de aarde zien we een gapende wond, waaruit pijn en verdriet als een vlamvend vuur oplaait. De engelen daarboven verzachten en vertroosten de pijn en het verdriet. De toorn en de weemoed die we van het gezicht van God kunnen aflezen komt voort uit het werk van Ahriman: hij grijpt vernietigend in Gods scheppingswerk in. Dat roept de toorn van God op, maar tegelijk laat God dit toe, omdat alleen zo de mens zich verder kan ontwikkelen.

De schildering laat ons de letter I zien zoals die in de euritmie wordt uitgebeeld: de linkerhand naar boven, de rechter naar beneden.

De schildering vormt het pendant van de derde schildering, waar we zagen hoe Lucifer in de schepping ingreep. Nu zien we hoe in deze tijd Ahriman in de schepping ingrijpt. Deze schildering is dus een weergave van de huidige situatie van de mens op aarde.

11. De dans van de zeven

Als je goed kijkt, zie je een gezicht in het midden. Anders dan het gezicht van God in de vorige schildering, straalt dit gezicht (een mensengezicht) hartelijkheid en vrijlatende mildheid uit. Het gezicht is open naar de omgeving: deze mens staat in een open verbinding met

de omgeving. Zeven engelen dansen om het gezicht heen, werken op de mens in en houden elkaar bij de hand.

De zeven engelen vormen naar beneden toe een opening. Zo vormt deze schildering de letter A zoals die in de euritmie wordt uitgebeeld. In deze schildering wordt ons getoond dat het de opgave van de mens in deze tijd is om ons open te stellen voor de geestelijke wereld: dan zullen we leren bewust samen te werken met de engelenwereld en zullen we in staat raken naar deze wereld op te klimmen.

Deze schildering is het pendant van de tweede schildering over de schepping van het oog en het oor. Zoals de zintuigen ons het vermogen schonken op aarde werkzaam te worden en ons op aarde te ontwikkelen, zo scheidt onze openheid naar de geestelijke wereld in deze tijd een nieuw vermogen in ons: om bewust te leren samenwerken met de engelen. Alleen dan zullen wij ons als mens op de juiste wijze verder ontwikkelen.

12. De kring van twaalf

In het centrum van deze schildering zien we tweemaal zes hoofden in een kring afgebeeld. Daarbij zijn twee helften te onderscheiden: rechts een opklimmende reeks van zes hoofden, links een afdalende reeks van zes hoofden. Linksonder zien we een donker gebergte met drie bergtoppen. Een hand daarboven (Gods hand) wijst naar beneden, naar de bergen op aarde toe: de mens moet elk leven opnieuw zich met de aarde verbinden.

De afdalende reeks van zes hoofden (links) symboliseert de gang van de mens door het aardse leven. De opklimmende reeks (rechts) symboliseert daarentegen de gang van de mens door de geestelijke wereld tussen dood en nieuwe geboorte in.

Boven zien we een Januskop, en wel bij overgang van de geestelijke wereld naar de aarde - en dus bij de geboorte van de mens. Het ene gezicht kijkt naar de geestelijke wereld terug, het andere kijkt vooruit naar het aardse leven dat voor hem ligt.

Onder zien we twee gezichten die elkaar aankijken, en wel bij de overgang van het aardse leven naar de geestelijke wereld, ofwel bij de dood. Deze gezichten symboliseren de terugblik op het aardse leven direct na de dood en de bewustwording van wat het aardse leven ons

aan inzicht, geestelijke groei en nieuwe vermogens heeft gebracht. De rode zuilen rechtsonder symboliseren die geestelijke winst die we op aarde hebben behaald en die een stuwende kracht vormen op onze reis door de geestelijke werelden. De kring van twaalf hoofden is ook een symbool van heel de mensheid, net als de twaalf discipelen van Jezus Christus dat zijn. Heel de mensheid gaat door het proces van steeds weer nieuwe geboortes en levens op aarde heen. Opvallend is ook dat een blauwe engel als beschermengel mee afdaald naar de aarde. Belangrijk bij dit beeld is het besef dat we niet alleen vele karmische verbindingen met allerlei mensen opbouwen gedurende onze aardse levens, maar dat we in het leven na de dood ook verbonden raken met een steeds grotere groep engelen die onze geestelijke vriendenkring vormen. Deze schildering vormt de letter O, zoals die in de euritmie wordt uitgebeeld. Ook is deze schildering een pendant van de eerste schildering: *de Schepping*. De laatste schildering in de reeks van twaalf laat zien hoe het proces van de herschepping ofwel van de terugkeer naar de geestelijke wereld leven na leven zal verlopen.

Let op: de bijbehorende afbeeldingen vindt u op www.stichtingdeheraut.nl/themadagen

Wilt u meer lezen over dit onderwerp, zie dan: Thorwald Thiersch, *Goetheanum, Die Deckenmalerei im Grossen Saal*. Helaas is er nog geen Nederlandstalig boek over dit onderwerp.

STICHTING 'DE HERAUT'



Voor andere themadagen van Hans Stolp
(georganiseerd door stichting 'De Heraut')
zie

www.stichtingdeheraut.nl

Op deze website vindt u onder menu-item themadagen
ook de gepresenteerde afbeeldingen
en de digitale versie van dit boekje.

Voor Inlichtingen en opgave voor een themadag

Secretariaat Stichting De Heraut
Uitstroom 1, 5345 RX, Oss
Tel: 0412644856
Email: secretariaat@stichtingdeheraut.nl

De website van Hans Stolp is:

www.hansstolp.nl

Meer over het Esoterisch Christendom
kunt u vinden op de website

www.esoterischchristendom.nl